

Motion till riksdagen 2020/21:3265

av **Helena Gellerman m.fl. (L)**

Rikstäckande trafikmedicinsk kompetens och enhetliga bedömningsregler för en ökad trafiksäkerhet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av en rikstäckande trafikmedicinsk kompetens och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att införa enhetliga nationella regler för bedömning av körförmågan och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda behovet av att införa regelbundna synkontroller för privatpersoner och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Att vi har bilförare som kan framföra sitt fordon på ett säkert sätt i en säker trafikmiljö med vägar av god kvalitet är avgörande för att nå de högt uppsatta målen i arbetet med en nollvision i trafiken. De medicinska kraven för innehavare av körkort är harmoniserade inom EU och återfinns i Transportstyrelsens regler. Av dem framgår att det är den behandlande läkarens ansvar att bedöma en patients medicinska lämplighet för körkortsinnehav.

Tyvärr förekommer det att personer tillåts köra bil trots att de av medicinska skäl inte borde göra det. En orsak kan vara att det för en läkare kan vara svårt att på ett rättvisande sätt avgöra en patients lämplighet för körkortsinnehav. Ett annat skäl som ofta framförs är att det kan störa patient–läkar–relationen att ”ta någons körkort” mot vederbörandes vilja. Det är därför av vikt att vi får en likvärdig rikstäckande kompetens om trafikmedicin och tydliga riktlinjer för bedömningar.

Eftersom ansvaret för trafikmedicinska bedömningar och intyg ligger på regionerna som ansvarar för hälso- och sjukvården i landet behövs det en organisation inom respektive region för dessa bedömningar. Här skiljer sig regionerna åt på grund av olika förutsättningar beroende på befolkningssammansättning och geografiska förhållanden. Några regioner har valt att inrätta trafikmedicinska enheter, andra har lagt ansvaret på rehabiliteringsmedicinska kliniker. De trafikmedicinska undersökningarna utförs med olika kompetens, och väntetiderna är ofta så långa som sex till tio månader.

De olika centrumen utför varje år ett stort antal utredningar på personer som har fått någon av de drygt tiotal funktionsnedsättningar som man utför en utredning på innan man eventuellt drar in körkortet. Det saknas dock nationella riktlinjer för hur dessa bedömningar ska gå till och de olika centrumen testar på olika sätt. Det innebär att det är var personen bor i landet som avgör hur bedömningen går till. Enhetliga regler behöver därför utformas för att åstadkomma likvärdiga bedömningar i hela landet.

Generellt bör alla åtgärder följas upp för att se om man når önskat resultat. Idag saknas uppföljning av bedömningarna av körförmåga. Det behövs en samlad bild som visar om de som godkänns får behålla körkortet och hur de sedan klarar sig i trafiken. Denna översikt kan tillsammans med utveckling av nationella bedömningsregler bli ett viktigt instrument för ökad trafiksäkerhet.

Det är uppenbart att de trafikmedicinska bedömningarna i Sverige är av olika kvalitet och förenade med långa väntetider. Det anser vi inte vara tillfredsställande och kan vara ett hot mot trafiksäkerheten i landet. Mot bakgrund av ovanstående anser vi det därför vara nödvändigt att regeringen genom ett uppdrag till ansvarig myndighet tillser att trafikmedicinska bedömningar sker utan dröjsmål, med hög kompetens och med likhet över landet för att säkra att man lever upp till gällande trafikmedicinska säkerhetskrav.

Därutöver behöver regeringen dessutom tillse att det utformas enhetliga nationella riktlinjer för hur bedömningen av körförmåga hos en patient bör genomföras. Personer med mindre allvarliga funktionsnedsättningar såsom synfältsbortfall bör kunna få sin lämplighet som förare av motorfordon prövad. Forskning på området visar att sådana synproblem på aggregerad nivå påverkar körförmågan negativt, samtidigt som samma studier konstaterar att det krävs en individuell bedömning, då förmågan till trafiksäkert beteende varierar kraftigt mellan individerna. Flertalet personer med synfeldefekter kan genom sitt körbeteende kompensera synfelet och fortsatt framföra fordonet på ett trafiksäkert sätt. Dessa personer bör kunna få dispens och behålla körkortet. Körkortslagen ställer inte några specifika krav för att synen ska anses godkänd. Transportstyrelsens föreskrift möjliggör idag tester av körförmåga för individer med kognitivt nedsatt förmåga, t ex för stroke och demens, innan ett körkort eventuellt dras in, dock ej för synfältsbortfall.

Riksdagen har på Liberalernas initiativ uppmanat regeringen genom ett tillkännagivande att återinföra möjligheten att använda ett simulatortest för att bedöma körförmågan hos personer som fått sitt körkort återkallat på grund av synfältsbortfall och att utreda ett nytt system för körprov på väg för personer med synfeldefekter, där möjligheten att få utvärdera körförmågan i verklig trafikmiljö innan körkortet eventuellt dras in ska utredas. Cirka 1 000 personer om året får sitt körkort indraget baserat på diagnostiserat synfältsbortfall med stora personliga konsekvenser, och därför vill vi att tillkännagivandet hanteras skyndsamt.

2009 skärptes de EU-gemensamma kraven på synförmåga för körkort, där man har en nivå för lätta fordon och högre krav för de högre körkortsbehörigheterna. I Sverige

gäller att förare av tyngre fordon ska kontrollera synen, som en av flera hälsoaspekter, vart femte år efter att de har fyllt 45 år. Idag finns inga motsvarande krav för privatpersoner. Det finns endast krav på synkontroll vid anskaffande av körkort. Ett säkert trafikbeteende bygger på en god överblick av trafikmiljön. Därför bör regeringen utreda om det ur ett trafiksäkerhetsperspektiv bör införas obligatoriska syntester även för privatpersoner efter en viss ålder.

Helena Gellerman (L)

Barbro Westerholm (L)

Maria Nilsson (L)

Gulan Avcı (L)

Mats Persson (L)

Johan Pehrson (L)

Lina Nordquist (L)

Christer Nylander (L)

Allan Widman (L)